EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 02 21
COM(2023) 103 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Bendra žuvininkystės politika šiandien ir rytoj: žuvininkystės ir vandenynų paktas, kuriuo siekiama darnaus, mokslo žiniomis grindžiamo, novatoriško ir įtraukaus žuvininkystės valdymo

{SWD(2023) 103 final}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Bendra žuvininkystės politika šiandien ir rytoj: žuvininkystės ir vandenynų paktas, kuriuo siekiama darnaus, mokslo žiniomis grindžiamo, novatoriško ir įtraukaus žuvininkystės valdymo

1. ĮVADAS

Bendros žuvininkystės politikos (BŽP) tikslas – užtikrinti ilgalaikį žvejybos ir akvakultūros darnumą, maisto tiekimą ir deramą žvejų ir akvakultūros bendruomenių gyvenimo lygį. Siekiant išsaugoti pakrančių bendruomenių socioekonominę struktūrą, įtraukiami visi visos vertės grandinės dalyviai.

Aplinkos, socialinio ir ekonominio tvarumo tikslus integruojanti BŽP buvo Europos žaliojo kurso[1] ir su juo susijusių strategijų[2] pirmtakė. Todėl BŽP metodui Europos žaliojo kurso dokumente suteikta daugiau solidumo pabrėžiant trejopą žvejybos ir akvakultūros indėlį – į pakrančių regionų ekonomiką ir užimtumą, ES aprūpinimą maistu ir jūros aplinkos apsaugą.

Šiandien socioekonominę struktūrą palaikančioms mūsų jūroms ir jų turtingai biologinei įvairovei kyla daug sudėtingų problemų. Joms įtaką daro jūrinė veikla, tarša (pvz., maisto medžiagų gausėjimas ir teršalai, jūrą teršiančios šiukšlės, įskaitant plastikus ir mikroplastikus, povandeninis triukšmas ir t. t.) ir klimato kaita (pvz., nevietinių rūšių plitimas). Sprendžiant šias problemas savo vaidmenį turi atlikti BŽP ir žuvininkystės sektorius, tačiau vien jų nepakaks. Ne mažiau svarbu reaguoti į žmogaus spaudimą jūros aplinkai (ne vien tą, kurį daro žvejyba) ir sudaryti palankesnes sąlygas atkurti gerą vandenynų būklę, nuo kurios priklauso ES žvejai ir pakrančių bendruomenės.

Tam reikia integruoto požiūrio, kuris būtų suderintas su kitomis politikos kryptimis, pavyzdžiui, aplinkos, žemės ūkio ir energetikos politika. Todėl labai svarbu įgyvendinti visus Europos žaliojo kurso planus, visų pirma Nulinės taršos veiksmų planą[3]. Pavyzdžiui, labai neigiamą poveikį Baltijos jūros aplinkos, įskaitant žuvų išteklius, darnumui daro eutrofikacija ir tarša. Akivaizdu, kad padėčiai pagerinti vien žvejybos valdymo priemonių nepakaks. Todėl, siekdami spręsti bendras problemas, įvairių politikos sričių suinteresuotieji subjektai vienija jėgas, pavyzdžiui, buvo pasirašyta deklaracija „Mūsų Baltija“[4]. Vidužemio ir Juodojoje jūrose ypač didelį susirūpinimą kelia neigiamas taršos poveikis jūros aplinkai. Todėl Bendroji Vidužemio jūros žvejybos komisija (GFCM) parengs regioninę prisitaikymo prie klimato kaitos strategiją, padėsiančią tvarkytis su galimu poveikiu, kurį daro tarša, įskaitant taršą

---

1 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“, COM/2019/640 *final*.

2 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Sąžininga, sveika ir aplinkai palanki maisto sistema pagal strategiją „Nuo ūkio iki stalo“, COM/2020/381, ir Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2030 m. ES biologinės įvairovės strategija. Gamtos grąžinimas į savo gyvenimą“, COM/2020/380.

3 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“ (COM(2021) 400 *final*).

4 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf

plastiku, povandeninį triukšmą, paliktus, prarastus ar kitaip į jūrą išmestus žvejybos įrankius, taip pat maisto medžiagas ir teršalus.

Šio komunikato tikslas – pateikti BŽP veikimo ataskaitą, kaip numatyta BŽP reglamento 49 straipsnyje, ir suformuluoti darnios ir atsparios žuvininkystės ateities viziją ir kelią jos link. Komunikatas papildo veiksmų planą dėl jūrų ekosistemų apsaugos ir atkūrimo siekiant darnios ir atsparios žuvininkystės[5] (toliau – jūrų veiksmų planas) ir komunikatą dėl ES žvejybos ir akvakultūros sektoriaus energetikos pertvarkos[6] (toliau – energetikos pertvarkos iniciatyva). Juose nurodomi konkretūs veiksmai, kurių reikia konkretiems žuvininkystės, aplinkos ir klimato uždaviniams spręsti, ir sudėliojami jų prioritetai. Be to, tikslinėje ataskaitoje pateikiamas išsamus bendro rinkų organizavimo (BRO) vertinimas[7].

Šis komunikatas turėtų būti skaitomas kartu su prie jo pridedamu Komisijos tarnybų darbiniu dokumentu, kuriame pateikiama išsamesnių įžvalgų apie dabartinę BŽP įgyvendinimo padėtį, pagrįstų nuo 2021 m. gruodžio mėn. vykdytomis plačiomis konsultacijomis, įvairiais tyrimais, Europos Parlamento rezoliucijomis ir Tarybos bei valstybių narių nuomonėmis.

2. ŽMONIŲ ĮGALINIMAS ŽVEJŲ IR AKVAKULTŪROS BENDRUOMENĖSE

Žvejyba ir akvakultūra yra senas tradicijas turinčios profesijos, glaudžiai susijusios su Europos kultūros paveldu. ES žvejybos laivyno metinės ekonominės ataskaitos[8] duomenimis, ES verslinės žvejybos sektoriuje 2020 m. dirbo daugiau kaip 124 630 žvejų, arba 82 272 etato ekvivalentų. Remiantis naujausia ekonomine ES akvakultūros ataskaita, ES akvakultūros sektoriuje 2018 m. buvo 69 000 darbuotojų, arba 39 000 etato ekvivalentų[9]. Tiek žvejyba, tiek akvakultūra padeda užtikrinti didelę maisto įvairovę ir darbo vietas daugelyje pakrančių bendruomenių. Todėl reikia labai dėmesingai atsižvelgti į politikos socialinį aspektą.

Strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ pripažįstamas glaudus ryšys tarp žmonių, visuomenės ir planetos būklės ir tai, kad norint sėkmingai persitvarkyti į tvarią ES maisto sistemą reikia užtikrinti pragyvenimą pirminiams gamintojams. Taigi tvarios darbo vietos žvejams ir akvakultūros produktų gamintojams bei visiems vertės grandinės dalyviams priklauso nuo to, kaip tausiai naudojami vandens ištekliai. Reikalinga integruota ES žuvininkystės socialinio aspekto analizė, kad politikos formuotojai, siūlydami žuvininkystės valdymo srities išteklių išsaugojimo priemones, galėtų efektyviau atsižvelgti į duomenis apie užimtumą, lytį, profesinį mokymą arba žmonių priklausomybę nuo žvejybos veiklos.

---

5 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui "ES veiksmų planas: jūrų ekosistemų apsauga ir atkūrimas siekiant darnios ir atsparios žuvininkystės, COM(2023)102.

6 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl energetikos pertvarkos ES žvejybos ir akvakultūros sektoriuje, COM(2023) 100.

7 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Bendro rinkos organizavimo reglamento įgyvendinimo, COM(2023) 101.

8 European Commission, Joint Research Centre, Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries. *The 2022 annual economic report on the EU fishing fleet (STECF 22-06)*, Virtanen, J.(editor), Guillen, J.(editor), Prellezo, R.(editor), Sabatella, E.(editor), Publications Office of the European Union, 2022.

9 European Commission, Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – The EU Aquaculture Sector – Economic report 2020 (STECF-20-12). EUR 28359 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2021.

Jei norime užtikrinti, kad ES žvejybos, akvakultūros ir perdirbimo sektoriai ir pakrančių bendruomenės turėtų gyvybingą ateitį, daug kas priklauso nuo kartų kaitos. Tačiau ji gali vykti tik tuo atveju, jei sektorius atrodys patrauklus, jei diegiant inovacijas bus gerinamos sudėtingos darbo sąlygos, jei jūros aplinkoje bus išlaikoma biologinė įvairovė ir ta aplinka bus švari ir geros būklės, o mūsų visuomenė vertins žvejus ir akvakultūros produktų gamintojus už profesionalumą ir teikiamas paslaugas. Žvejyba turi būti skatinama kaip patrauklus karjeros pasirinkimas, o žvejai laikomi „jūrų ūkvedžiais“. Taip pat reikėtų akcentuoti progą dirbti gamtoje arba galimybę novatoriškai organizuoti darbą, pvz., susieti gamybą su tiesiogine prekyba ar turizmu. Taip pat labai svarbu stiprinti ir didinti moterų vaidmens pripažinimą visoje ES jūrų gėrybių vertės grandinėje – nuo gerovės kūrimo ir užimtumo iki tausaus vandens išteklių naudojimo ir išsaugojimo.

BŽP suteikia priemones, kurios gali padėti padidinti žvejybos ir akvakultūros, kaip profesijų, patrauklumą. Pavyzdžiui, darnus žuvininkystės valdymas užtikrina ilgalaikį sveikų žuvų išteklių prieinamumą, kuris yra būtina verslo stabilumo sąlyga. BŽP taip pat suteikia svarbų vaidmenį gamintojų organizacijoms, nes sudaro sąlygas joms ir jų nariams parengti konkretiems poreikiams pritaikytus veiksmus, ir sustiprina veiklos vykdytojų pozicijas visoje vertės grandinėje. Be to, tai, kad valdymo sprendimuose atsižvelgiama į socioekonominį poveikį, leidžia užtikrinti deramą nuo žvejybos veiklos priklausomų asmenų gyvenimo lygį. Iš ES biudžeto, visų pirma iš Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo (EJRŽAF)[10] ir per jame numatytą bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą, teikiama didelė finansinė parama[11] saugai ir darbo sąlygoms gerinti, įgūdžiams ugdyti, žinių mainams vykdyti ir bendram sektoriaus atsparumui didinti.

Kitų krypčių ES politika turi padėti išlaikyti sektoriaus patrauklumą ir taip užtikrinti klestinčią ateitį Europos žvejų ir akvakultūros bendruomenėms. Kalbant ne apie BŽP, ES teisės aktai atitinka didelio užmojo tarptautinius saugos ir darbo sąlygų žuvininkystės sektoriuje standartus[12], be kita ko, dėl žvejybos laivų įgulų mokymo, dėl pastangų naikinti šiuolaikinę vergovę, neteisėtą, nedeklaruojamą ir nereglamentuojamą (NNN) žvejybą ir dėl skatinimo plėtoti socialinius standartus visame pasaulyje. Šios pastangos skatina tarptautinį bendradarbiavimą[13] ir padeda vienodinti sąlygas ir užtikrinti sąžiningą konkurenciją su ES nepriklausančiomis šalimis visame pasaulyje. Jos taip pat skatina siekti, kad laisvosios prekybos susitarimuose būtų didelių žvejybos ir akvakultūros rinkų darnaus vystymosi užmojų.

Prie žvejybos ir akvakultūros veiklos pelningumo ir patrauklumo prisideda visi šios srities subjektai. Sektorius turi pasinaudoti visomis turimomis priemonėmis, kad diegiant inovacijas, investuojant, bendradarbiaujant ir įvairinant veiklą ateitų pokyčiai. Žvejams ir akvakultūros ūkininkams dirbti efektyviau ir tapti atsparesniems, taip pat sumažinti nelaimingų atsitikimų

---

[10] 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1139, kuriuo nustatomas Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1004.

[11] 10 proc. visų EJRŽAF bendrų asignavimų.

[12] Priimtus Tarptautinėje darbo organizacijoje (TDO) arba Tarptautinėje jūrų organizacijoje (IMO), pavyzdžiui, pagal Konvenciją dėl žvejybos laivų personalo rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų (STCW-F konvencija).

[13] Nepaprastai svarbus ES dalyvavimas Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO) ir Jungtinėse Tautose bei jos specializuotosiose agentūrose, įskaitant Maisto ir žemės ūkio organizaciją (FAO). ES daro didelę įtaką priimant svarius sprendimus regioninėse žvejybos valdymo organizacijose ir regioniniu tarptautiniu lygmeniu šiaurės rytų Atlante, taip pat dvišaliu lygmeniu pagal tausios žvejybos partnerystės susitarimus ir kitus dvišalius ar trišalius susitarimus su ES nepriklausančiomis šalimis.

riziką padės, konkrečiai, įgūdžių tobulinimas per pirminį mokymąsi bei mokantis visą gyvenimą ir mokymas pagal Europos įgūdžių metų tikslus[14]. Siekiant padidinti sektoriaus patrauklumą, ypač jaunajai kartai, labai svarbu sektorių modernizuoti ir atverti jį platesnėms socialinėms paslaugoms.

Komisija:

- **Nuo 2023 m. pavasario iki 2024 m. vasaros** vykdys ES masto dalyvaujamąjį **prognozavimo projektą „Ateities žvejai“**, kurio tikslas – numatyti svarbų žvejų vaidmenį visuomenėje, neapsiribojant palyginti mažo anglies pėdsako kokybiškų jūrų gėrybių tiekimu. Remiantis per projektą vietoje surengtais kokybiniais pokalbiais, bus nustatytos tendencijos, galimybės ir grėsmės, kurios lemia žvejybos sektoriaus patrauklumą. Visų pirma, vykdant projektą bus gilinamasi į:
  - veiksnius ir tendencijas, darančius įtaką ilgalaikiam žvejybos sektoriaus tvarumui ir pelningumui ir žvejų bendruomenių gerovei (pvz., klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo ir taršos, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, įgūdžių, darbo jėgos senėjimo, rinkos ir prekybos pokyčių poveikį);
  - žvejų identitetą ir vaidmenį (neapsiribojant jų pagrindine veikla), visų pirma, kiek jie susiję su jūros aplinkos išsaugojimu ir atkūrimu, aplinkos turizmu ir pakrančių rajonų vietos plėtra;
  - iššūkius ir galimybes, atsirandančius dėl žvejų ir kitų jūrų sektoriaus suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo ir sinergijos, visų pirma jūrinių teritorijų planavimo, atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo, jūrų gėrybių tiekimo grandinės organizavimo, žiedinės ekonomikos ir įvairinimo platesniame tvarios mėlynosios ekonomikos kontekste.

  Projekto rezultatai padės formuoti būsimą politiką ir plėtoti žvejybos sektoriaus verslo strategiją.

- Ragina **valstybes nares nuo 2023 m.** taikyti **principą „iš apačios į viršų“**, kad vietos žvejų bendruomenės galėtų spręsti socialines problemas ir tenkinti poreikius **vykdydamos bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą** pagal 2021–2027 m. EJRŽAF programas.

- Prašo **mokslininkų bendruomenės**, ypač Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto (ŽMTEK), toliau plėtoti **socialinius rodiklius**, naudotinus analizuojant socioekonomines ataskaitas. Į juos bus atsižvelgta būsimuose pasiūlymuose dėl žuvininkystės valdymo ir išteklių išsaugojimo priemonių. Jie taip pat padės vertinti tokių priemonių socialinį poveikį bei poveikį užimtumui ir nustatyti, kaip planuoti išteklius ir investicijas, kurių reikia sektoriaus patrauklumui didinti.

- **Po to, kai bus priimta peržiūrėta Tarptautinė konvencija dėl žvejybos laivų personalo rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų (STCW-F), svarstys galimybę pasiūlyti direktyvą, kuria būtų užtikrintas tinkamas jos perkėlimas** į ES teisinę sistemą, ir padės valstybėms narėms sparčiau ratifikuoti Tarptautinės

[14] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo dėl 2023-iųjų – Europos įgūdžių metų, COM(2022) 526.

darbo organizacijos (TDO) ir Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) konvencijas.

3. INDĖLIS Į PLANETOS APSAUGĄ

Įgyvendindama BŽP, ES sukūrė stabilią žuvininkystės valdymo teisinę sistemą. Per pastaruosius 50 metų pagal BŽP buvo rengiami aukšti jūrų gyvųjų išteklių išsaugojimo ir valdymo standartai, ir ji sudarė sąlygas prisidėti prie jūros aplinkos apsaugos.

Bendroje žuvininkystės politikoje nustatyti aiškūs tausaus žuvų išteklių valdymo tikslai. Jos sprendimų priėmimas grindžiamas patikimomis ir tarptautiniu mastu pripažintomis mokslinėmis rekomendacijomis, užtikrinant įvairių duomenų surinkimą ir geresnius modeliavimo pajėgumus, kurie padeda teikti pasiūlymus dėl žvejybos galimybių. Laivyno valdymas užtikrina ilgalaikę žvejybos pajėgumų ir žvejybos galimybių pusiausvyrą. Valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai aktyviai dalyvauja žuvininkystės valdymo darbe, o sprendimai priimami remiantis regioniniais argumentais ir specifiniais ypatumais. Šią politiką sustiprina patikima kontrolės, inspektavimo ir vykdymo užtikrinimo sistema, apimanti kovą su NNN žvejybos veikla pagal Kontrolės[15] ir Kovos su NNN žvejyba[16] reglamentus, o politikos tikslų įgyvendinimą skatina ir finansiškai remia EJRŽAF.

Dešimt metų vykdant reformuotą BŽP išryškėjo apčiuopiama pažanga pereinant link tausesnės žvejybos. Žvejai, pilietinė visuomenė ir valstybės narės prisidėjo prie daugelio ypač svarbių žuvų išteklių, pavyzdžiui, europinių jūrinių lydekų Balearų jūroje bei Atlanto vandenyne ir paprastųjų vilkešerių, atkūrimo ir padėjo sustabdyti išteklių mažėjimą Vidužemio ir Juodojoje jūrose. Kartu, norint iki galo pasiekti BŽP aplinkos darnumo tikslus, reikia didinti pažangą ir kelti aukštesnius tikslus.

Jūrų ekosistemų ir išteklių apsauga

Žvejybos veikla toliau daro neigiamą įtaką jūrų ekosistemoms, visų pirma dėl jūros dugno trikdymo, pažeidžiamų rūšių priegaudos ir poveikio jūros mitybos tinklams. Prie šio jūrų veiksmų plane išsamiai aptarto poveikio prisideda klimato kaitos įtaka ir kitas žmogaus veiklos daromas spaudimas. Be to, tiesioginę grėsmę žvejybos išteklių ir akvakultūros darnumui ir su jais susijusiai ekonominei veiklai, taip pat nuo jų priklausomų bendruomenių gerovei kelia ir prasta jūrų ekosistemų būklė.

Ekosistemų būklės pokyčiai daro poveikį trumpalaikiam, vidutinės trukmės ir ilgalaikiam žuvų išteklių produktyvumui ir stiprina trumpalaikius sukrėtimus, pavyzdžiui, vandenyno vandens temperatūros šuolius, vandenynų rūgštėjimą, reprodukcijos problemas, toksišką dumblių žydėjimą, parazitus ar deguonies trūkumą. Šie pokyčiai ir sukrėtimai gali nulemti žuvų populiacijų išnykimą arba priversti jas persikelti į šiaurinius, gilesnius ir vėsesnius

[15] 2009 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009, nustatantis Bendrijos kontrolės sistemą, kuria užtikrinamas bendrosios žuvininkystės politikos taisyklių laikymasis, iš dalies keičiantis reglamentus (EB) Nr. 847/96, (EB) Nr. 2371/2002, (EB) Nr. 811/2004, (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 2115/2005, (EB) Nr. 2166/2005, (EB) Nr. 388/2006, (EB) Nr. 509/2007, (EB) Nr. 676/2007, (EB) Nr. 1098/2007, (EB) Nr. 1300/2008, (EB) Nr. 1342/2008 ir panaikinantis reglamentus (EEB) Nr. 2847/93, (EB) Nr. 1627/94 ir (EB) Nr. 1966/2006.

[16] 2008 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1005/2008, nustatantis Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruojamai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti, iš dalies keičiantis reglamentus (EEB) Nr. 2847/93, (EB) Nr. 1936/2001 ir (EB) Nr. 601/2004 bei panaikinantis reglamentus (EB) Nr. 1093/94 ir (EB) Nr. 1447/1999.

vandenis, dažnai ne ES teritorijoje. Plastikas, mikroplastikas ir kiti teršalai, susidaranti dėl jūroje ir sausumoje žmonių vykdomos veiklos (pvz., žemės ūkio, žuvininkystės, pramonės, laivybos, nuotekų) taip pat daro neigiamą poveikį jūrų ekosistemoms, taigi ir žvejybos bei akvakultūros veiklai. Sudėtinis šių iššūkių poveikis yra beprecedenčio masto. Turint omenyje būsimų klimato sąlygų keliamą nežinią ir poreikį atlikti tolesnius mokslinius tyrimus, iššūkius sunku visapusiškai įvertinti ir suprasti, o tai padėtį tik blogina.

Norint veiksmingai imtis šių iššūkių, reikia ir spręsti su žuvininkyste nesusijusio spaudimo jūros aplinkai problemas, ir iki galo ryžtingai įgyvendinti BŽP, visų pirma gerinti duomenų rinkimą ir stiprinti mokslą, toliau stengtis priimti įrodymais pagrįstus sprendimus ir užtikrinti nuoseklią ir veiksmingą kontrolę ir vykdymą. Be to, kaip nurodyta jūrų veiksmų plane, tai reiškia, kad pirmenybė turi būti teikiama svarbiausiems žvejybos poveikio jūros aplinkai mažinimo veiksmams. Ypatingo dėmesio turi sulaukti:

- Didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio siekimas

Taikant didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio[17] principą, bendroje žuvininkystės politikoje iškeltas operatyvinis, išmatuojamas ir moksliškai pagrįstas žuvininkystės valdymo tikslas. Išteklių atkūrimas iki dydžio, kuriam esant užtikrinamas didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis, ir to dydžio viršijimas gali sumažinti neigiamą poveikį jūrų ekosistemoms, padidinti laivyno pelningumą ir sumažinti žvejybos laivynų išmetamą anglies dioksido kiekį. Taikyti didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio principą ES yra įsipareigojusi ir tarptautiniuose susitarimuose, pavyzdžiui, dėl JT darnaus vystymosi tikslų. Rajonuose, kuriuose šis principas buvo taikomas, ištekliai atsigavo, laimikis ir pajamos padidėjo, o neigiamas poveikis jūros aplinkai sumažėjo. Pastaraisiais metais tausų lygį pasiekia vis daugiau išteklių, o ypač gerų rezultatų pasiekta šiaurės rytų Atlante. Tačiau reikia dėti daugiau pastangų. Vidužemio jūroje padėtis vis dar kelia susirūpinimą ir gerėja pernelyg lėtai, o gerėjusi Baltijos jūros padėtis pastaruoju metu vėl ėmė blogėti dėl kito spaudimo aplinkai ir jūrų ekosistemoms[18]. Labai svarbu sparčiau tęsti darbą, kuriuo žuvų ištekliai būtų atkuriami iki dydžio, viršijančio dydį, kuriam esant užtikrinamas didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis, ir išlaikomi tokio dydžio.

- Ekosisteminio metodo tobulinimas taikant geresnes mokslo žinias

Pirmas žingsnis sprendžiant aplinkosaugos problemas, kylančias jūrų ekosistemoms, žvejybai ir akvakultūrai, – tai mokslininkų bendruomenės darbas. Mokslas sudaro sąlygas politikos formuotojams priimti informacija pagrįstus sprendimus ir visapusiškai įgyvendinti ekosisteminį žvejybos ir akvakultūros valdymo metodą, kuris yra vienas iš pagrindinių BŽP principų. Tai reiškia, kad reikia atsižvelgti į įvairius žmogaus ir valdymo sistemų poveikio gamtos išteklių naudojimui bei jūros aplinkai tipus, taip pat į gamtos išteklių būklės poveikį žuvininkystės sektoriui.

[17] Didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis – didžiausias teorinis pusiausvyrą užtikrinantis laimikis, kurį galima vidutiniškai nuolat iššvejoti iš išteklių esamomis vidutinėmis aplinkos sąlygomis, nedarant didelio poveikio reprodukcijos procesui (Bendros žuvininkystės politikos reglamento 4 straipsnio 1 dalies 7 punktas).

[18] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Tausesnės žvejybos Europos Sąjungoje siekis: dabartinė padėtis ir 2023 m. orientyrai“ , COM(2022) 253.

Siekiant užtikrinti ilgalaikį jūrų išteklių naudojimo tausumą, be kita ko, socioekonominiu aspektu, mokslinėse rekomendacijose, kuriomis grindžiami valdymo sprendimai, turi matytis visas jūrų ekosistemų sudėtingumas[19], taip pat sudėtinis įvairiopo spaudimo ir poveikio švelninimo priemonių poveikis. Todėl reikia toliau stengtis gerinti žinias ir duomenis, kad mokslinėse rekomendacijose būtų galima atsižvelgti į visą jūrų ekosistemų kontekstą. Į tai bus atsižvelgta svarstant, ar padidinti išteklių, valdomų taikant daugiametes kvotas, skaičių.

Geriau renkant duomenis nuolat gerėja politikai reikalingų faktų bazė[20]. Tarptautinė jūrų tyrinėjimo taryba (ICES) savo mokslinėse rekomendacijose jau atsižvelgia į su ekosistemomis susijusius aspektus. Pavyzdžiui, ji pateikia ekosistemos apžvalgas[21] apie kiekvieną ekoregioną[22].

- Veiksminga verslinės ir mėgėjų žvejybos kontrolė ir vykdymo užtikrinimas

Norint pasiekti BŽP darnumo tikslus, svarbu nepamiršti visos – ir verslinės, ir pramoginės – žvejybos poveikio ir užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų veiksmingą kontrolę ir veiksmingai užtikrintų reikalavimų vykdymą. Kontrolės reglamente nustatytos išsamios taisyklės, ypač komerciniams laivynams. Apie mėgėjų žvejybą pasakyta mažiau.

Bendroje žuvininkystės politikoje mėgėjų žvejyba siejama su galima „didele įtaka žuvų ištekliams“ ir pabrėžiama, kad valstybėms narėms reikia „užtikrinti, kad mėgėjų žvejyba būtų vykdoma laikantis BŽP tikslų“[23]. Vykdant mėgėjų žvejybos valdymą reikia aiškiai matyti, kaip tokia veikla paveikia žuvų populiacijas ir ekosistemas. Taip pat reikia atsižvelgti į specifinį tokios žvejybos pobūdį ir kitus šiai veiklai taikomus ES teisės aktus.

Užtikrinti patikimą ir vienodą duomenų rinkimą vis dar labai keblu, todėl Komisijai sunku įvertinti mėgėjų žvejybos poveikį konkretiems ištekliams ir parengti tinkamas priemones. Komisijos pasiūlyme[24] dėl Kontrolės reglamento peržiūros, dėl kurio šiuo metu vyksta derybos su teisės aktų leidėjais, įrašytas bendras reikalavimas stebėti žvejų mėgėjų skaičių taikant licencijavimo arba registravimo sistemą, taip pat reikalavimas dėl duomenų rinkimo arba laimikio registravimo sistemos, apimančios visą mėgėjų sužvejotą laimikį, siekiant pagerinti kontrolę ir stebėseną.

- Inovacijos ir finansavimas

---

19 Jis aprėpia įvairių rūšių ir ekosistemų procesų tarpusavio sąveiką ir įvairios žmogaus veiklos daromą spaudimą.

20 STECF 22-07 - Eval 2021 ARs DCF and data transmission.pdf - Data Collection Framework - European Commission (europa.eu)

21 https://www.ices.dk/advice/ESD/Pages/Ecosystem-overviews.aspx

22 Ekosisteminio metodo taikymo reikmėms ICES apibendrina faktus, kaip erdvinius vienetus naudodama ekoregionus. ICES ekoregionai grindžiami biogeografiniais ir okeanografiniais ypatumais ir esamu politiniu, socialiniu, ekonominiu ir valdymo suskirstymu. Jie nustatomi vykdant kartotinį mokslininkų ir suinteresuotųjų subjektų konsultacijų procesą, kuriam vadovauja ICES patariamasis komitetas.

23 BŽP reglamento 3 konstatuojamoji dalis.

24 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009 ir Tarybos reglamentų (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1005/2008 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/1139 nuostatos dėl žuvininkystės kontrolės, COM/2018/368 *final*.

Žvejai jau vykdo įvairius pažangius projektus ir taiko naujus metodus, kuriais siekiama mažinti taršą ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir spręsti klimato kaitos poveikio klausimus. Kai kuriuose projektuose daugiausia dėmesio skiriama praktiniams novatoriškų sprendimų, pavyzdžiui, biologiškai skaidžių tinklų, lynų ir įrankių komponentų, bandymams ir naudojimui, jūrą teršiančių šiukšlių surinkimui[25] arba taršos prevencijos veiksmams. ES taip pat priėmė taisykles, kuriomis siekiama patobulinti žvejybos įrankių žiedinį projektavimą ir stebėseną[26], kad paskatintų naudoti juos pakartotinai ir palengvintų jų perdirbimą, ir bendradarbiauja su standartizacijos organizacijomis, kad tos taisyklės būtų įgyvendintos.

Ne mažiau svarbu projektuoti daug efektyviau energiją naudojančius žvejybos laivus, kurių varomosios technologijos atitiktų energinio neutralumo principą, ir plėtoti žvejybos metodus, ribojančius žalą jūrų biologinei įvairovei, taip pat užtikrinti, kad žvejybos veikla darytų ribotą poveikį jūrų ekosistemoms ir nestiprintų klimato kaitos. Tai leis ekosistemoms geriau atsilaikyti prieš klimato kaitos poveikį.

- Didesnis politikos nuoseklumas

Reikia labiau suderinti BŽP ir ES aplinkos teisės aktų, konkrečiai, Jūrų strategijos pagrindų direktyvos[27] ir Paukščių[28] bei Buveinių[29] direktyvų, įgyvendinimą. Plačiąja prasme tai pasakytina apie 2030 m. biologinės įvairovės strategijos ir strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslus ir rezultatus.

Biologinės įvairovės strategijoje įrašyti svarbūs įsipareigojimai veiksmingai apsaugoti 30 proc. ES jūrų, o trečdalį tos teritorijos saugoti griežtai, siekiant žmonių ir klimato labui atkurti jūrų ekosistemas ir labiau saugoti pažeidžiamas rūšis ir buveines. Kaip vieno iš biologinės įvairovės strategijos rezultatų, norima, kad jūrų veiksmų planas suteiktų tų įsipareigojimų įgyvendinimo metmenis: jame siūlomi žuvininkystės ir aplinkos politikos sinergijos stiprinimo veiksmai, didinantys BŽP indėlį į pastangas siekti ES aplinkosaugos tikslų. Be to, strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ tikslas – užtikrinti neutralų arba teigiamą poveikį aplinkai visuose maisto sistemoje dalyvaujančiuose sektoriuose, raginant paspartinti perėjimą prie tausios žuvų ir jūrų gėrybių produktų gamybos.

---

[25] Pavyzdžiui, projektas „Fishing for Litter“ puikiai parodo bendresnio pobūdžio indėlį, kaip žvejai, neapsiribodami tradicine žvejybos veikla, gali padėti gerinti jūros aplinkos būklę. Tada jie galės saugiau surinkti ir pašalinti atliekas, įskaitant uostus pasiekusias per įprastas žvejybos operacijas tinklais surinktas atliekas.

[26] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/883 dėl uosto priėmimo įrenginių, į kuriuos pristatomos laivų atliekos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2010/65/ES ir panaikinama Direktyva 2000/59/EB (Tekstas svarbus EEE), ir 2021 m. gegužės 31 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/958, kuriuo pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/904 13 straipsnio 1 dalies d punktą ir 2 dalį nustatomas duomenų ir informacijos apie valstybėse narėse rinkai pateiktus žvejybos įrankius ir surinktas žvejybos įrankių atliekas teikimo formatas ir kokybės patikros ataskaitos formatas.

[27] 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyva).

[28] 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos.

[29] 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos.

Taip pat reikia suderinti BŽP išorės aspektą ir tarptautinę aplinkos politiką, pavyzdžiui, regioninėse žuvininkystės valdymo organizacijose, regioninėse jūrų konvencijose arba tausios žvejybos partnerystės susitarimuose.

Komisija:

- Ragina **valstybes nares** skubiai iki galo įgyvendinti **jūrų veiksmų plane** nurodytas priemones.

- Ragina **valstybes nares** diskusijose dėl 2024 m. žvejybos galimybių nukreipti pastangas į tai, kad **didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio tikslas būtų pasiektas visuose jūrų baseinuose**.

- **2023 ir 2024 m.** sutelks pastangas į **mokslinių rekomendacijų rengimą ekosisteminio** ES žuvininkystės valdymo **metodo** taikymo **reikmėms**, iniciatyviai palaikydama dialogą su **mokslininkų bendruomene ir suinteresuotaisiais subjektais**.

- Ragina **valstybes nares** užtikrinti visapusišką ir greitą **Vienkartinių plastikinių gaminių direktyvos** įgyvendinimą.

- Ragina **žvejus**, kaip „jūrų ūkvedžius“, toliau prisidėti prie jūrą teršiančių šiukšlių rinkimo ir stengtis naudoti biologiškai skaidžius žvejybos įrankių elementus, pasinaudojant mokymais ir prieinamais finansavimo šaltiniais.

- Įgyvendindama Komisijos komunikatą **„Tvaresnės ir konkurencingesnės ES akvakultūros 2021–2030 m. strateginės gairės“**[30], iki 2024 m. paskelbs **keturis rekomendacinius dokumentus**. Jie padės sektoriui daryti pažangą šiose srityse: i) administravimo ir reguliavimo gerosios patirties, ii) galimybių naudotis teritorijomis suteikimo, iii) aplinkosauginio veiksmingumo ir iv) klimato kaitos švelninimo.

Žvejybos įrankių selektyvumo didinimas ir įpareigojimo iškrauti laimikį įgyvendinimas

Dėl nepageidaujamos priegaudos menksta jūrų ištekliai. Kaip ekonominę paskatą paspartinti perėjimą prie didesnio selektyvumo, ES 2013 m. nustatė įpareigojimą iškrauti laimikį, pagal kurį reikalaujama, kad būtų iškraunamas visas laimikis, įskaitant nepageidaujamą. Įpareigojimas iškrauti laimikį galutinai įsigaliojo 2019 m. Juo siekiama sumažinti žuvų išmetimą į jūrą ir, kai įmanoma, jo išvengti. Dėl išmetimo į jūrą ne tik iššvaistoma daug išteklių, bet ir nukenčia tausus jūrų biologinių išteklių bei jūrų ekosistemų naudojimas ir finansinis žvejybos perspektyvumas.

Apskaičiuota, kad 2009 m., dar prieš 2013 m. BŽP reformą, Europos žvejybos sektoriuje kasmet buvo išmetama 1,7 mln. tonų (visų rūšių) žuvų, t. y. 23 proc. viso laimikio. Tai padarė labai neigiamą poveikį aplinkai: tiek tikslinėms, tiek netikslinėms rūšims (priegaudai).

[30] Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvaresnės ir konkurencingesnės ES akvakultūros 2021–2030 m. strateginės gairės“ (COM/2021/0236 *final*).

Mokslinių rekomendacijų duomenimis[31], vykdant mišriąją demersinių rūšių žuvų žvejybą ES vandenyse nepageidaujamas laimikis daugeliu atvejų vis dar didelis (20–30 proc. Didžiojoje Šiaurės jūroje, Keltų jūroje, Biskajos įlankoje ir Pirėnų pakrantėje). Tačiau į jūrą išmetamų žuvų kiekis labai skiriasi priklausomai nuo (tikslinės) žvejybos ir žvejybos laivyno, o dokumentais nefiksuotas žuvų išmetimas į jūrą ir toliau neigiamai veikia duomenų rinkimą.

2020 m. Komisijos pradėtų auditų metu nustatyti faktai[32] rodo, kad audituotos valstybės narės nesiėmė būtinų priemonių veiksmingai įpareigojimo iškrauti laimikį kontrolei ir jo vykdymui užtikrinti. Tradicinės kontrolės priemonės (pvz., inspektavimas jūroje ir iškraunamų žuvų / laivo žurnalų inspektavimas dokuose / aukcionuose) nėra tinkamos, nes leidžia susidaryti tik labai ribotą vaizdą apie atitiktį reikalavimams patikros metu.

Pasiūlyme dėl persvarstytos žuvininkystės kontrolės sistemos[33] Komisija remia modernių kontrolės priemonių naudojimą. Ji toliau bendradarbiaus su teisėkūros institucijomis, kad dėl šio svarbaus teisės akto būtų pasiektas plataus užmojo susitarimas. Esama ženklų, kad, neplėtojant ir nenaudojant efektyviausių kontrolės ir vykdymo užtikrinimo priemonių, tokių kaip nuotolinė elektroninė stebėsena (REM) ir kitos modernios kontrolės priemonės, sugautas laimikis dažnai neatitinka reikalavimų ir neteisėtai išmetamas į jūrą, nefiksuojant to dokumentuose[34]. Tai kelia didelę riziką – jei pateikti duomenys neatspindi faktinio laimikio, mokslinių rekomendacijų kokybė labai pablogėja.

Komisija pripažįsta esamus struktūrinius įpareigojimo iškrauti laimikį vykdymo sunkumus. Tačiau, nors visi suinteresuotieji subjektai deda pastangas ir bendradarbiauja, kad padėtis gerėtų, minėtus trūkumus reikia šalinti. Visi argumentai, dėl kurių 2013 m. buvo nustatytas įpareigojimas iškrauti laimikį, tebėra aktualūs, o jo principai, ypač dėl brangių išteklių eikvojimo, yra svarbesni nei bet kada anksčiau.

Valstybės narės ir mokslininkų bendruomenė turi dėti daugiau pastangų surinkti tinkamus duomenis, kurie leistų analizuoti iššūkius, kylančius vykdant įpareigojimą iškrauti laimikį. Kartu reikia labiau pabrėžti žvejams, kuo jiems naudinga politika, kuria siekiama išvengti išmetimo į jūrą ir nepageidaujamo laimikio. Be to, patys žvejai geriausiai žino, kada ir kur žvejoti, kad būtų išvengta nepageidaujamo laimikio. Todėl labai svarbu selektyviosios žvejybos metodų taikymą patikėti žvejams ir vertinti jų pastangas geriau saugoti išteklius. Žvejai turėtų parodyti savo nusiteikimą: užtikrinti visišką laive atliekamų operacijų skaidrumą, teikti tikslias laimikio ataskaitas ir pasiekti selektyvumą rodančių rezultatų.

---

[31] STECF PLEN 22-01

[32] Dėl Prancūzijos ir Ispanijos žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/inf_21_4681. Dėl Airijos, Belgijos ir Nyderlandų žr. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/inf_21_5342.

[33] Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009 ir Tarybos reglamentų (EB) Nr. 768/2005, (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1005/2008 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/1139 nuostatos dėl žuvininkystės kontrolės, COM/2018/368 *final*.

[34] https://www.efca.europa.eu/en/content/compliance-evaluation; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates_en; https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates-mediterranean-and-black-sea_en

BŽP siekiama padidinti žvejybos įrankių selektyvumą, kad nepageidaujamas laimikis apskritai nebūtų sužvejojamas. Žvejams ir valstybėms narėms dedant pastangas[35], pasiekta naujoviškų ir selektyvesnių įrankių kūrimo pažanga. Tačiau, praėjus ketveriems metams nuo to laiko, kai iki galo įsigaliojo įpareigojimas iškrauti laimikį, reikia padaryti daug daugiau.

Kaip nurodyta jūrų veiksmų plane, reikėtų pasiekti, kad šie nauji įrankiai ir pažangiausi žvejybos būdai būtų vis labiau naudojami ir diegiami praktiškai. Šiuo tikslu valstybės narės turėtų geriau naudoti tikslinę EJRŽAF paramą. Be to, jos turėtų skatinti plačiau naudoti naujas duomenų rinkimo ir žvejybos optimizavimo technologijas, kad žvejai nepageidaujamo laimikio sugautų kuo mažiau.

Komisija:

- Ragina **valstybes nares, mokslininkų bendruomenę, patariamąsias tarybas ir gamintojų organizacijas iki 2024 m. pavasario** pateikti Komisijai pagrindinius duomenis, reikalingus norint įvertinti įpareigojimą iškrauti laimikį. Šiuo klausimu Komisija pateiks gairių.

- Kai bus nustatytas įpareigojimo iškrauti laimikį vertinimo atskaitos taškas ir surinkta pakankamai patikimų duomenų, **iki 2024 m. rudens** parengs tokio vertinimo techninę užduotį, kad politikos formuotojai būtų geriau informuojami apie taikomų priemonių veiksmingumą, efektyvumą, derėjimą, aktualumą ir Europos pridėtinę vertę.

4. BŽP VALDYMO GERINIMAS

BŽP grindžiama gero valdymo principu. Todėl pagal 2013 m. reformą taikomas regioninis požiūris sudaro sąlygas valstybėms narėms bendradarbiauti regioninėse grupėse ir naudojant bendras rekomendacijas rengti regionines išsaugojimo priemones. Be to, BŽP stiprina suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą įtraukdama patariamąsias tarybas. Pastarosios teikia rekomendacijas Komisijai, valstybėms narėms ir regioninėms grupėms ir dalijasi suinteresuotųjų subjektų įžvalgomis, padedančiomis rengti išteklių išsaugojimo ir valdymo priemones.

Nuo pat pradžių regioninės grupės daugiausia dėmesio skyrė joms formuoti ir įpareigojimui iškrauti laimikį įgyvendinti. Darbas dėl išsaugojimo priemonių pagal BŽP reglamento 11 straipsnį[36], kurio reikia norint užtikrinti atitiktį įpareigojimams pagal ES aplinkos teisės aktus ir Techninių priemonių reglamentą[37], įsibėgėjo tik nuo 2021 m. Pažanga skirtinguose jūrų baseinuose labai nevienoda.

---

35 Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Tausesnės žvejybos Europos Sąjungoje siekis: dabartinė padėtis ir 2023 m. orientyrai“, COM/2022/253 *final*.

36 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1954/2003 ir (EB) Nr. 1224/2009 bei panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 2371/2002 ir (EB) Nr. 639/2004 bei Tarybos sprendimas 2004/585/EB.

37 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241 dėl žuvininkystės išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos taikant technines priemones, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1224/2009 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 ir (ES) 2019/1022 ir

Kaip nurodyta jūrų veiksmų plane, valstybės narės turi su nauju ryžtu didinti regionalizuoto darbo efektyvumą, spartą ir užmojų mastą, ypač kiek tai susiję su aplinkos teisės aktų įgyvendinimu pagal BŽP 11 straipsnį. Šiuo tikslu valstybės narės turėtų spręsti išteklių darbui regioninėse grupėse trūkumo problemą, labiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus ir stiprinti mokslinę bazę. Komisija 2024 m. pirmąjį pusmetį įvertins jūrų veiksmų plano įgyvendinimo pažangą, atlikdama Biologinės įvairovės strategijos laikotarpio vidurio peržiūrą, ir, naudodamasi iniciatyvos teise, pagal padarytos pažangos vertinimą spręs, ar reikia imtis tolesnių veiksmų, įskaitant teisėkūrą.

Komisija:

- Ragina **valstybes nares** nuo **2023 m.** iki galo įgyvendinti jūrų veiksmų plane nurodytus valdymo veiksmus.

- Ragina **valstybių narių žvejybos regionines grupes** nuo **2023 m.** į regionines organizacijas labiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus, visų pirma patariamąsias tarybas, kad būtų užtikrintas tiek žvejybos, tiek aplinkos apsaugos institucijų dalyvavimas.

- Ragina **valstybes nares** nuo **2023 m.** skirti pakankamai išteklių darbui regioninėse grupėse.

Valdymo kokybė taip pat priklauso nuo didesnio skaidrumo. BŽP 17 straipsnyje aiškiai reikalaujama, kad valstybės narės žvejybos galimybes paskirstytų pagal skaidrius ir objektyvius kriterijus, įskaitant aplinkos, socialinio ir ekonominio pobūdžio kriterijus. Suinteresuotieji subjektai turi turėti aiškią informaciją apie tai, kaip valstybės narės nacionaliniu lygmeniu paskirsto žvejybos galimybes ir valdo laivyno pajėgumus. Todėl Komisija, bendradarbiaudama su mokslo įstaigomis ir valstybėmis narėmis, toliau vertins tuos kriterijus bei užtikrins jų skaidrumą ir atitiktį BŽP nuostatoms ir ragins naudoti kriterijus, kurie gali skatinti tausios žvejybos praktiką ir yra palankūs smulkiesiems priekrantės žvejams, kuriems tenka beveik 75 proc. visų ES registruotų žvejybos laivų ir beveik pusė visų darbo vietų žvejybos sektoriuje.

ES žvejybos ir akvakultūros produktų rinkų stebėsenos centras (EUMOFA)[38] jau užtikrina skaidrumą žvejybos ir akvakultūros produktų rinkoje, bet daugiau skaidrumo reikia ir tam, kad informacija pagrįstus sprendimus galėtų priimti vartotojai. Kaip paskelbta strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“, svarbu tęsti darbą, susijusį su tvarios maisto sistemos iniciatyva, kurią Komisija planuoja pasiūlyti 2023 m. siekdama suderinti ES požiūrį į tvarią maisto gamybą.

Galiausiai, siekiant užtikrinti gerą žvejybos ir akvakultūros valdymą, reikia aiškios, stabilios ir sąžiningos prieigos prie jūrinės teritorijos, turint omenyje didėjančią ekonomikos sektorių konkurenciją dėl tos teritorijos naudojimo. Direktyvoje dėl jūrinių teritorijų planavimo[39] nustatyta tvarka, kaip mažinti konfliktus jūrinėje teritorijoje ir skatinti skirtingos jūrinės

panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 894/97, (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 2549/2000, (EB) Nr. 254/2002, (EB) Nr. 812/2004 bei (EB) Nr. 2187/2005.

38 https://www.eumofa.eu/

39 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/89/ES, kuria nustatoma jūrinių teritorijų planavimo sistema.

veiklos sinergiją. Be to, šis teisės aktas didina nuspėjamumą, skaidrumą ir teisinį tikrumą, taigi skatina investicijas.

Remdamosi direktyva valstybės narės turėtų gerinti žuvininkystės valdymo ir jūrinių teritorijų planavimo procesų koordinavimą. Be to, intensyviau naudojant jūras ne žuvininkystės reikmėms, o, pavyzdžiui, kaip saugomas jūrų teritorijas ar atsinaujinančiųjų išteklių energetikai, reikia labiau suderinti jūrinių teritorijų planavimą regioniniu, ne tik valstybės narės, lygmeniu.

Komisija:

- **Paprašys Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto (ŽMTEK) 2023 m. išanalizuoti** valstybių narių taikomus žvejybos galimybių paskirstymo nacionaliniu lygmeniu kriterijus.

- **2023 m. inicijuos valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų diskusijas, kad būtų parengtas žvejybos galimybių paskirstymo vadovas, siekiant padidinti skaidrumą, populiarinti tausios žvejybos praktiką visoje ES ir remti smulkiuosius priekrantės žvejus.**

5. PRISITAIKYMAS, KAI ŽVEJYBOS INTERESAI ATSIDURIA NEBE ES VANDENYSE

Pastarojo meto politinės ir geopolitinės permainos, pavyzdžiui, „Brexit'as“ ir Rusijos brutalus karas prieš Ukrainą, išryškino kintančių Europos geopolitinių aplinkybių įtaką ES žvejybos politikai, taip pat jos glaudžias sąsajas su jūrų saugumu. Dėl abiejų įvykių buvo perorientuoti ne tik kai kurių valstybių narių žvejybos laivynų interesai, bet ir kitų pakrantės valstybių interesai, o tai turėjo įtakos pakrančių valstybių santykiams žvejybos srityje.

Iš esmės pasikeitė žvejybos santykių su šiaurės rytų Atlanto pakrantės valstybėmis ir tarp jų dinamika. Prieš „Brexit'ą“ ES kartu su Norvegija valdė 10 bendrų leidžiamų sužvejoti kiekių (BLSK) ir tris išteklius kartu su pakrantės valstybėmis. Šiuo metu ES su jai nepriklausančiomis šalimis dalijasi dar 76 BLSK, iš kurių septyni taikomi vien Jungtinės Karalystės vandenyse (ES turi jų žvejybos juose teisių). Dėl šios naujos padėties kilo papildomų sunkumų įgyvendinant pagrindinius BŽP tikslus ir principus. Po „Brexit'o“ ES ir Jungtinės Karalystės dvišalių santykių struktūrą suteikia Prekybos ir bendradarbiavimo susitarimas. Į jį įtraukti žvejybos ir prekybos aspektai ir nustatyta metinių konsultacijų su Jungtine Karalyste dėl bendrų išteklių žvejybos galimybių nustatymo tvarka. ES taip pat baigia rengti naują trišalį žvejybos pagrindų susitarimą su Norvegija ir Jungtine Karalyste. Juo bus sukurta nauja trišalio bendradarbiavimo Šiaurės jūroje platforma, kurioje bus bendradarbiaujama, veiks darbo grupės ir vyks metinės konsultacijos dėl išteklių, kuriais dalijamės trise. Šios esamos struktūros turėtų padėti parengti konkretiems klausimams skirtas valdymo priemones, kartu pripažįstant šalių reguliavimo autonomiją.

Nuožmi Rusijos karinė agresija prieš Ukrainą sugrąžino karą į Europą, o tai kelia naujų pavojų ir daro šalutinį neigiamą poveikį jūrų saugumui: jam kyla su teritoriniais ginčais, konkurencija dėl gamtos išteklių ir grėsmėmis laivybos laisvei susijusių iššūkių. Dėl to Europos jūrų baseinuose kyla nauja įtampa. Tokiomis kintančiomis geopolitinėmis aplinkybėmis ES aktyviau bendradarbiaus su panašiai mąstančiais partneriais savo kaimynystėje ir kitose strategiškai svarbiose jūrų zonose. Ji sustabdė dvišales konsultacijas su

Rusija dėl Baltijos jūros, taip pat nebepalaiko ryšių regioninėse žvejybos valdymo organizacijose ir dėl Juodosios jūros bendros darbotvarkės.

Kintanti jūrų saugumo padėtis Juodojoje jūroje daro neigiamą ekonominį poveikį susijusių ES valstybių narių žvejams ir pakrančių bendruomenėms. Karas Ukrainoje kelia grėsmę saugumui, todėl sutrikdyta žvejybos veikla, pavyzdžiui, dėl dreifuojančių plūdriųjų minų. Jis taip pat lėmė biologinės įvairovės nykimą, kurį ypač rodo nerimą keliantis Juodosios jūros banginių būrio gyvūnų mirtingumo didėjimas.

Klimato kaitos, pakrančių ir jūrų zonų aplinkos būklės blogėjimo ir jūrų saugumo sąsajos klausimas bus nagrinėjamas ateityje atnaujinant Europos laivybos saugumo strategiją ir jos veiksmų planą, taip pat rengiamame bendrame komunikate dėl klimato kaitos, aplinkos būklės blogėjimo, saugumo ir gynybos.

Komisija:

- **2023 m. atnaujins Europos jūrų saugumo strategiją ir jos veiksmų planą**.
- Pateiks **bendrą komunikatą dėl klimato kaitos, aplinkos būklės blogėjimo, saugumo ir gynybos**.

6. DARNIŲ INOVACIJŲ BEI INVESTICIJŲ POTENCIALO IŠNAUDOJIMAS VYKDANT BŽP

Žvejybos ir akvakultūros sektorių pelningumas ir patrauklumas priklauso ir nuo jų pajėgumo diegti inovacijas ir investuoti. Akivaizdu, kad visoje vertės grandinėje reikia darnių inovacijų ir struktūrinių investicijų, visų pirma orientuotų į energijos vartojimo efektyvumo didinimą, perėjimą prie tausesnių žvejybos įrankių, aplinkosauginio pėdsako ir poveikio klimatui mažinimą, saugos didinimą ir gerovės darbe skatinimą. Naujos kartos žvejybos laivai ir akvakultūros ūkiai turės daryti mažesnį poveikį ir naudoti mažiau išteklių.

Be to, norint kurti naujas verslo galimybes ir skatinti ekonomikos įvairinimą būtinos technologinės inovacijos. Skaitmeninės technologijos gali suteikti konkurencinio pranašumo žvejams ir akvakultūros ūkininkams, o kartu gerinti duomenų rinkimą, kontrolę ir vykdymo užtikrinimą, atsekamumą ir vartotojų informavimą, taip pat padėti kurti naujoviškas darbo vietas. Jos didina žvejybos ir akvakultūros efektyvumą, palengvina tiesioginę prekybą ir sudaro sąlygas skaidriai, veiksmingai ir patogiai žvejybos kontrolei ir stebėsenai. Keletas pavyzdžių: nuotolinės elektroninės stebėsenos (REM) sistemos, tokios kaip apsauginė vaizdo stebėjimo sistema ir jutikliai; dirbtinis intelektas; automatinė duomenų analizė; nepertraukiamas variklio galios matavimas ir registravimas; stebėjimas per bepiločius orlaivius. Skaitmeninės technologijos taip pat suteikia galimybių rinkti įvairesnius duomenis, dėl kurių moksliniai ir sprendimų priėmimo procesai tampa patikimesni, supaprastinti procesus ir sumažinti veiklos vykdytojams tenkančią administracinę duomenų rinkimo naštą. Tai labai svarbu siekiant sudaryti vienodas sąlygas ir užtikrinti nuolatinį kokybiškos informacijos apie žuvų išteklius, vartotojų prioritetus ir aplinkos sąlygas srautą.

Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad jų EJRŽAF programos, kaip planuota, prisidėtų prie inovacijų, skaitmenizacijos ir energetikos pertvarkos žvejybos ir akvakultūros vertės grandinėse, papildydamos programą „Europos horizontas“ ir jos misiją „Atkurkime mūsų vandenyną ir kitus vandenis iki 2030 m.“. Pavyzdžiui, Europos skaitmeniniame vandenyno

dvynyje siejant duomenis, modelius ir kitas skaitmenines technologijas bus gaunama žvejybai valdyti aktuali žiniomis pagrįsta informacija. Komisija ragina valstybes nares prisidėti prie šios skaitmeninės žinių sistemos plėtojimo, visų pirma užtikrinti, kad per Skaitmeninį vandenyno dvynį būtų prieinami jų stebėjimo duomenys ir vertinimo priemonės, ir ragina jas pasinaudojant misijos projektais ir kitais veiksmais patobulinti savo jūrų stebėsenos pajėgumus.

Būtina toliau plėtoti ir išbandyti naujas technologijas ir metodus, didinti jų mastą, plėtoti jų rinką ir užtikrinti, kad jos būtų įperkamos investuotojams. Suinteresuotieji subjektai turėtų stiprinti bendradarbiavimą novatoriškuose projektuose, dalydamiesi geriausia patirtimi ir bendrai kurdami naujas technologijas. Jie turėtų pasinaudoti esamais bendradarbiavimo procesais ir kanalais. Pavyzdžiui, stiprus regionų lygmens inovacijų įgalinimo veiksnys yra pažangiosios specializacijos strategijos, galinčios skatinti žvejybos ir akvakultūros vertės grandinės konkurencingumą ir remti jos technologinę plėtrą. Komisija toliau rems šį procesą pasitelkdama tvariai mėlynajai ekonomikai skirtą pažangiosios specializacijos strategijų platformą[40]. Ji taip pat įsteigė ES mėlynosios ekonomikos stebėjimo centrą, kuris teiks beveik tikralaikę informaciją apie ES mėlynąją ekonomiką ir pagrindinius socioekonominius rodiklius[41]. Labai svarbu: valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai turėtų naudotis prieinamais finansavimo šaltiniais, kad atvertų neliestas verslo, investicijų ir praktinės patirties galimybes ir galėtų pasinaudoti ES mokslinių tyrimų infrastruktūra.

Siekdama skatinti ir remti šį procesą, Komisija kasmet skirs apdovanojimą už darnias žvejybos inovacijas. Konkurse bus pristatoma sektoriaus geriausia patirtis ir palengvinama jos sklaida. Tuo tikslu Komisija ragins patariamąsias tarybas siūlyti apdovanojimo ir nepriklausomos vertinimo komisijos atrankos kriterijus.

Inovacijos turėtų paskatinti investicijas ir atverti pelningumo perspektyvas. Kaip pabrėžta komunikate dėl energetikos pertvarkos iniciatyvos, būtina mažinti žvejybos ir akvakultūros sektoriaus neigiamą poveikį klimato kaitai ir brangiai kainuojančią priklausomybę nuo iškastinio kuro. 2022 m. labai išaugo energijos kainos, ir nedingo pavojus, kad didžioji sektoriaus dalis taps ekonomiškai netvari. Todėl spartinant energetikos pertvarką vertės grandinėje daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama veiklos energijos sąnaudoms mažinti, kartu prisidedant prie Europos žaliojo kurso dokumente nustatytų poveikio klimatui neutralizavimo, taršos mažinimo ir biologinės įvairovės tikslų. Reikia paspartinti esamų technologijų (pvz., elektros, hibridinių, vėjo ir saulės) diegimą ir skatinti naujų technologijų (pvz., vandenilio) mokslinius tyrimus ir bandymus.

Apskritai reikia papildomų investicijų į projektavimą, technologijas ir pažangius sprendimus, kad ateities laivai energiją naudotų efektyviau, o žvejyba būtų selektyvesnė, labiau optimizuota ir tikslesnė. Tas pats pasakytina apie ateities akvakultūros ūkius: turėtų būti plečiamas vandens bestuburių ir dumblių auginimas, taip sumažinant akvakultūros aplinkosauginį pėdsaką ir poveikį klimatui. Tokias investicijas gali palengvinti ES viešasis finansavimas. Sąlygas spręsti kai kuriuos iš šių uždavinių sudaro Energetikos pertvarkos iniciatyva, kurioje nurodyta, kas kliudo ir kaip tas kliūtis įveikti, ir numatytos ilgalaikio šios srities bendradarbiavimo struktūros.

[40] https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/

[41] https://blue-economy-observatory.ec.europa.eu/index_en

Be technologinių inovacijų, turėtų būti propaguojama geroji patirtis, padedanti mažinti žvejybos ir akvakultūros poveikį klimatui ir aplinkosauginį pėdsaką. Įgyvendindama ES akvakultūros strategines gaires[42], Komisija parengs rekomendacinį dokumentą dėl aplinkosauginio veiksmingumo. Jame bus aptartas, pavyzdžiui, tausių baltymų šaltinių naudojimas pašarams, pašarų veiksmingumas, energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinančiųjų išteklių naudojimas ir akvakultūros produktų gamybos, kuriai reikia mažai pašarų, pavyzdžiui, moliuskų ir dumblių auginimo ir integruotų multitrofinių akvakultūros sistemų, skatinimas[43].

Siekiant paskatinti naudoti naujas technologijas žvejybos laivyne ir turint omenyje, kad kai kurios iš jų yra sunkesnės ir reikalauja daugiau vietos nei tradicinės, reikia atsižvelgti ir į laivo tūrį[44], kuris taip pat yra svarbus saugos ir darbo sąlygų gerinimo parametras. BŽP sudaro sąlygas vykdyti privačiąsias investicijas į naujus, tausius ir saugius laivus, kartu užtikrindama, kad nedidėtų bendri laivyno žvejybos pajėgumai. Savo žvejybos pajėgumus valstybės narės gali paskirstyti lanksčiai, laikydamosi BŽP nustatytų viršutinių ribų ir atsižvelgdamos į įtraukimo į laivyną ir pasitraukimo iš laivyno programą (t. y. visi laivyną papildantys pajėgumai turi būti kompensuojami lygiaverčiu pajėgumų sumažinimu). Kaip pabrėžta 2019 m. įtraukimo į laivyną ir pasitraukimo iš laivyno programos vertinime[45], keliose valstybėse narėse aktyviai naudojamų laivynų pajėgumai nesiekia joms leidžiamos viršutinės žvejybos pajėgumų ribos. Prireikus jos gali ir turėtų paskirstyti šį rezervą, kad sklandžiau vyktų laivyno modernizavimas. Pagal šią sistemą, perskirstant pajėgumus reikalingas patikimas pajėgumų, įskaitant variklio galią, stebėjimas[46].

Komisija:

- Ragina **valstybes nares nuo 2023 m.** didinti savo žvejybos pajėgumų valdymo skaidrumą ir lankstumą, bendradarbiaujant su sektoriaus subjektais, ir palengvinti galimą jų perskirstymą, kai to reikia struktūrinėms investicijoms į laivus, be kita ko, naudojant ES ir nacionalinę finansinę paramą, kai jie atitinka reikalavimus.

- Ragina **Energetikos pertvarkos partnerystės** (įsteigtos pagal Energetikos pertvarkos iniciatyvą) **dalyvius, patariamąsias tarybas ir socialinius partnerius iki 2024 m.** pateikti konkrečių, praktinių ir perspektyvių pasiūlymų dėl laivų modernizavimo, siekiant pagerinti saugą, energijos vartojimo efektyvumą ir darbo sąlygas laivuose.

- Ragina **patariamąsias tarybas** 2023 m. prisidėti prie metinio apdovanojimo už darnias žvejybos inovacijas kūrimo, kad pirmą kartą jį būtų galima skirti **2024 m.**

- Ragina valstybes nares akvakultūros srityje remti inovacijas ir populiarinti gerąją patirtį, taip pat skatinti akvakultūros produktų gamybą, kuriai reikia mažai pašarų,

42 Žr. 30 išnašą.

43 COM(2022) 592 *final* ir COM(2021) 236 *final*.

44 Tūris (išreikštas bendrąja talpa) yra vienas iš žvejybos pajėgumo apibrėžimo parametrų. Kitas parametras yra galia, išreikšta kW.

45 COM(2019) 312 *final*.

46 European Commission, Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries, *Study on engine power verification by Member States*: *final report*, Publications Office, 2019, https://data.europa.eu/doi/10.2771/945320.

pavyzdžiui, moliuskų ir dumblių auginimą bei integruotas multitrofines akvakultūros sistemas.

7. DEŠIMT METŲ AKIVAIZDŽIŲ BŽP REZULTATŲ

2013 m. BŽP reforma reiškė proveržį. Kai įprasta teisėkūros procedūra pradėta taikyti ir žuvininkystei, teisėkūros institucijos pirmą kartą susitarė dėl naujos teisės aktų sistemos, kuri aprėpia ES žuvininkystės politikos socialinius, ekonominius ir aplinkos aspektus. Ji sudarė sąlygas padidinti atsakomybę, be kita ko, regionų lygmeniu, ir pagerinti atitinkamo žvejybos sektoriaus ir kitų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą.

Praėjus dešimtmečiui matome akivaizdžią pažangą siekiant tausesnės žvejybos vietoje. Žvejai, pilietinė visuomenė, valstybės narės ir ES prisidėjo prie to, kad būtų atkurti svarbiausi ES žuvų ištekliai, o laivynas vėl taptų pelningas. 2009 m. ES tausiai žvejojo tik penkis žuvų išteklius, 2022 m. jų buvo daugiau nei 60, ir padėtis toliau gerėja. Daugiamečiai valdymo planai ir plataus užmojo tausumo tikslai dabar duoda pagrindą nuosekliai priimti metinius sprendimus dėl žvejybos galimybių. Žvejai toliau stengiasi žvejoti selektyviau ir taip sumažinti savo poveikį jūros aplinkai[47].

Dėl šio aplinkos darnumą padidinusio įdirbio, taip pat dėl didesnio nuspėjamumo esant stabiliai teisės aktų sistemai nuo 2013 m. gerėja ekonominės veiklos rezultatai[48]. Yra tvirtų įrodymų[49], kad BŽP taip pat padėjo sukurti veiksmingas ir gerai organizuotas jūrų gėrybių rinkas, kurios prisideda prie tiekimo grandinės skaidrumo ir stabilumo, taigi ir prie maisto tiekimo.

Turėdama patikimą žvejybos valdymo sistemą, ES taip pat rodo pavyzdį ir skatina tausią žvejybą visame pasaulyje. Pavyzdžiui, ES pastangos padėjo sukurti naują plataus užmojo Vidužemio ir Juodosios jūrų valdymo sistemą.

ES taip pat suteikė postūmį regioninių žvejybos valdymo organizacijų darbotvarkei, ir taikant jų žvejybos valdymo ir kontrolės sistemas gerokai padidėjo tausumas. 2021 m. 54 iš 55 regioninių žvejybos valdymo organizacijų priimtų išsaugojimo priemonių, skirtų jų kompetencijai priklausantiems ištekliams valdyti, atitiko mokslines rekomendacijas. Keliose regioninėse žvejybos valdymo organizacijose ES taip pat pritarė tam, kad būtų tęsiamas su socialiniais aspektais susijęs TDO darbas[50]. GFCM 2030 m. strategijoje siekiama, kad

---

47 Pavyzdžiai: nauji plekšniažuvių žvejybos įrankiai Baltijos jūroje, pažeidžiamų rūšių priegaudą Juodojoje jūroje mažinantys nauji paprastųjų otų žvejybos tinklai ir nauji giliavandenių krevečių žvejybos dugniniai įrankiai, dėl kurių Vidužemio jūroje sumažėjo poveikis jūros dugnui ir kuro suvartojimas. O Vidužemio jūroje su Kolumbretų saugoma jūrų teritorija Ispanijoje ir Jabukos / Pomo įdubos ribojamos žvejybos rajonu Adrijos jūroje susijusi patirtis taip pat rodo, kaip į valdymo priemonių rengimą ir įgyvendinimą reikia įtraukti visus subjektus. Į tai orientuotasi reikšmingame Bendrosios Vidužemio jūros žvejybos komisijos (GFCM) darbe dėl dešimties ribojamos žvejybos rajonų nustatymo Vidužemio jūroje.

48 European Commission, Joint Research Centre, Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries. *The 2022 annual economic report on the EU fishing fleet (STECF 22-06)*, Virtanen, J.(editor), Guillen, J.(editor), Prellezo, R.(editor), Sabatella, E.(editor), Publications Office of the European Union, 2022.

49 Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Bendro rinkos organizavimo reglamento įgyvendinimo, COM(2023) 101.

50 Pavyzdžiui, Tarptautinė Atlanto tunų apsaugos komisija (ICCAT), Vakarų ir vidurio Ramiojo vandenyno žuvininkystės komisija (WCPFC) ir Indijos vandenyno tunų komisija (IOTC).

Vidužemio ir Juodojoje jūrose būtų įtvirtinamas deramo darbo principas, be kita ko, užtikrinant sąžiningas ir saugias darbo sąlygas ir galimybes naudotis socialine apsauga.

Be to, ES svariai prisidėjo prie to, kad ant išnykimo ribos atsidūrę paprastųjų tunų ištekliai vėl pasiektų tausų lygį. Dabar 87 proc. verslinės tunų žvejybos laimikio visame pasaulyje sugaunama iš pakankamai gausių išteklių. Kalbant apie ES laivyno žvejojamus išteklius, 17 iš 20 regioninių žvejybos valdymo organizacijų kompetencijai priklausančių tunų ir tunams gimininguų išteklių yra valdomi tausiai.

ES taip pat atliko svarbų vaidmenį, kad būtų pasiekta esminė pažanga Tarptautinėje konferencijoje dėl nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės (BBNJ). Ji vadovauja 50 šalių vienijančiai didelių užmojų koalicijai ir dės visas reikiamas pastangas, kad 2023 m. būtų greitai užtikrintas plataus užmojo susitarimas. ES taip pat padėjo 2018 m. sudaryti Susitarimą, kuriuo siekiama užkirsti kelią nereglamentuojamai žvejybai atvirojoje jūroje, vykdomai Arkties vandenyno centrinėje dalyje, o 2022 m. – PPO susitarimą dėl tam tikrų žvejybos subsidijų draudimo. ES taip pat aktyviausiai prisideda prie pastangų nustatyti naujas didelio ploto saugomas jūrų teritorijas Pietų vandenyne. ES iniciatyva tarptautinėje arenoje taip pat padėjo pasiekti pažangą kovojant su NNN žvejyba, o pati ES šioje srityje parodė geriausią rezultatą. Be to, tausios žvejybos partnerystės susitarimai su ES nepriklausančiomis šalimis yra abipusiškai naudingai tiek ES, tiek šalims partnerėms ir jų gyventojams. Į naujesnius tausios žvejybos partnerystės susitarimus yra įtraukta nuostatų dėl žmogaus teisių ir geriau integruoti vietos gyventojų poreikiai.

Kalbant apie akvakultūrą, per 2013 m. BŽP reformą buvo sukurta naujų darnios akvakultūros skatinimo priemonių. Kartu su ES finansavimu jos sudarė sąlygas šiam svarbiam sektoriui padidinti darnumą ir konkurencingumą. 2021 m. Komisija priėmė naujas strategines gaires[51], o valstybės narės prireikus atitinkamai atnaujino savo nacionalinius strateginius akvakultūros planus.

2013 m. BŽP reglamentu užtikrinamas žuvininkystės sektoriui būtinas stabilumas. Jos pamatas lieka aplinkosauginis, socialinis ir ekonominis darnumas, veiksmingas regioninis bendradarbiavimas ir mokslu pagrįstas sprendimų priėmimas. Užtikrinant vietos maisto gamybą ir mažinant poveikį aplinkai ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį šie svarbūs tikslai yra aktualesni nei bet kada anksčiau. Jų įgyvendinimas ir toliau priklauso nuo žuvų išteklių atkūrimo iki dydžio, viršijančio dydį, kuriam esant užtikrinamas didžiausias galimas tausios žvejybos laimikis.

Vis dėlto keletas problemų trukdo iki galo įgyvendinti BŽP. Siekiant sumažinti žvejybos ir akvakultūros poveikį aplinkai ir klimatui, reikia spartesnės ir struktūriškesnės pertvarkos. Ji būtina norint atkurti gerą jūros aplinkos būklę, užtikrinti aprūpinimą maistu ir padėti sektoriui tapti atsparesniam, padidinti energijos vartojimo efektyvumą ir sparčiai prisidėti prie poveikio klimatui neutralizavimo. Ji padės taupyti kuro sąnaudas ir sėkmingai naudotis žaliąja energija.

Šiame komunikate nurodyta keletas konkrečių BŽP elementų, kurių įgyvendinimą reikia intensyvinti ir (arba) kuriuos būtina toliau vertinti ir svarstyti siekiant užtikrinti, kad didžiulis šios politikos potencialas būtų iki galo išnaudotas sektoriaus, visos visuomenės ir gamtos

[51] Žr. 30 išnašą.

labui. Kai kurie iš šių elementų taip pat išsamiau aptarti jūrų veiksmų plane ir energetikos pertvarkos iniciatyvoje.

Jie konkrečiai susiję su:

- įpareigojimu iškrauti laimikį, jo kaštais ir nauda visuomenei ir žvejams;
- indėliu į aplinkos teisės aktų ir susijusios valdymo sistemos įgyvendinimą;
- žinių bazės gerinimu ir ekosisteminio metodo tobulinimu, atsižvelgiant tiek į socioekonominius, tiek į aplinkos tikslus;
- profesijos ateitimi ir kartų kaita;
- naudojimusi ES moksliniais tyrimais ir finansavimo galimybėmis;
- kvotų paskirstymu nacionaliniu lygmeniu ir proceso skaidrumu;
- laivyno pajėgumų sistema ir jos svarba struktūrinėms investicijoms į laivus, kurios, be kita ko, skatina sektoriaus energetikos pertvarką;
- socialinių rodiklių tobulinimu siekiant padidinti socioekonominių ataskaitų, naudojamų rengiant žvejybos valdymo ir išteklių išsaugojimo priemones, patikimumą.

8. KELIĄ Į ATEITĮ ATVERIANTIS ŽUVININKYSTĖS IR VANDENYNŲ PAKTAS

Ateities BŽP, pagrįsta paskutinės, 2013 m. reformos įdirbiu, yra politika, kuri įgalina ir remia: i) darnoje su gamta vykdomą žvejybą ir akvakultūrą; ii) žvejybos laivus ir akvakultūros ūkius, kurių veiklos poveikis ir išteklių poreikis yra mažesni; iii) jūrų gėrybių indėlį į aprūpinimą maistu ir ES maisto sistemų atsparumą bei tvarumą; taip pat iv) žvejus ir akvakultūros ūkininkus, kurie vykdydami profesinę veiklą gali patirti pasitenkinimą, sulaukti pripažinimo ir susikurti ekonominę gerovę.

Perspektyvi BŽP turi būti pritaikyta žvejams ir akvakultūros ūkininkams: reikia paskatų ir paramos, kad jie kurtų naujoves ir naudotųsi naujausiomis technologijomis. Dėl inovacijų išaugs žvejybos ir ūkininkavimo veiklos veiksmingumas ir pelningumas, nes bus tiekiamas mažo anglies dioksido pėdsako maistas ir gerės vandenynų bei kitų vandenų būklė ir maisto sistemos tvarumas. Geresnė jūrų ekosistemų apsauga taip pat padės mums susitvarkyti su neišvengiamu klimato kaitos poveikiu, tokiu kaip jūros vandens temperatūros šuoliai, mitybos sąlygų pokyčiai ir rūgštėjimas.

Ateities laivai ir žuvininkystės ūkiai panaikins žuvininkystės ir akvakultūros sektorių priklausomybę nuo iškastinio kuro ir gerokai efektyviau naudos energiją. Laivai judės naudodami švarias, energinio neutralumo principą atitinkančias technologijas, kurioms reikalinga energija ir degalai bus iš atsinaujinančiųjų išteklių, taip sprendžiant klimato kaitos ir jūros taršos problemas. Naudodamiesi naujausiomis tiksliosios žvejybos technologijomis, jie taip pat taps selektyvesni, o žvejyba – efektyvesnė. Galiausiai pagal BŽP bus remiami ateities žvejai, kurie naudos tausesnius žvejybos įrankius, bus lankstesni klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo ir pokyčių jūroje sąlygomis ir pajėgūs laikinai imtis kitos mėlynosios ekonomikos veiklos ir teikti viešąsias paslaugas, kad sumažėtų spaudimas žuvų ištekliams. Žvejyba bus novatoriška ir saugi, ji užtikrins vertingą jūrų priežiūros paslaugą.

Pirmiausia reikia užtikrinti tinkamą galiojančių teisės aktų reikalavimų įgyvendinimą, kad diskusijose su visais svarbiais suinteresuotaisiais subjektais būtų galima pasinaudoti visais duomenimis, žiniomis ir nuomonėmis. Kaip aprašyta prie šio komunikato pridedamame

Komisijos tarnybų darbiniame dokumente, suinteresuotieji subjektai aktyviau bendradarbiauja dėl BŽP tikslų ir taip sudaro sąlygas vaisingai bendradarbiauti vėlesniais metais.

Rengiant šį komunikatą surengtos plačios konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais parodė, kad įspūdingų rezultatų tiek darnumo, tiek pelningumo aspektu gali duoti tik ta žvejyba ir akvakultūra, kurias visų lygmenų valdžios institucijos, mokslininkų bendruomenė, žvejai ir akvakultūros ūkininkai, jų organizacijos ir pilietinė visuomenė valdo, bendradarbiaudami ir pasitikėdami vieni kitais.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta pirmiau, Komisija ragina valstybes nares, žuvininkyste suinteresuotus subjektus ir mokslininkų bendruomenę prisijungti prie Komisijos pateikto Žuvininkystės ir vandenynų pakto pakartojant bendrą įsipareigojimą iki galo įgyvendinti dabartinę politiką ir prisidėti prie būtino tam tikrų BŽP elementų svarstymo ir vertinimo. Tai praturtins žuvininkystės valdytojų ir suinteresuotųjų subjektų diskusijas apie politikos atsparumą ateities iššūkiams tiek socialinio, tiek aplinkosauginio atsparumo aspektu.

Paktas bus grindžiamas šiais pagrindiniais principais:

- iki galo **laikytis galiojančių taisyklių** siekiant užtikrinti, kad žvejyba būtų tausi, ir smarkiai sumažinti neigiamą poveikį jūrų ekosistemoms;
- užtikrinti didesnį valdymo ir sprendimų priėmimo **skaidrumą**, kad visi susiję suinteresuotieji subjektai būtų įtraukti į procesą ir gautų visą informaciją apie taisykles;
- užtikrinti **geresnį valdymą**, glaudžiau susiejant jį su kitomis politikos sritimis, kad būtų suformuotas labiau holistinis požiūris, sudarantis sąlygas spręsti kito jūros aplinkai daromo spaudimo problemas, ir toliau didinant ES bendradarbiavimo su ES nepriklausančiomis šalimis pažangą, kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos;
- **branginti žvejų, kaip „jūrų ūkvedžių“, vaidmenį** ir sukurti sektoriaus socioekonominiam atsparumui, aplinkosauginiam tvarumui ir kartų kaitai palankią sistemą;
- **taikyti į ateitį orientuotą požiūrį, grindžiamą gausesniais moksliniais tyrimais ir inovacijomis**, sudarant sektoriui sąlygas prisidėti prie poveikio klimatui neutralizavimo (be kita ko, renkantis ateities laivus ir tausesnius žvejybos įrankius ir metodus); sudaryti palankesnes sąlygas tiksliosios žvejybos plėtrai; projektuoti ateities žvejo profesiją ir rinkti būsimai politikos plėtrai reikalingus duomenis.

Dabartinė bendra žuvininkystės politika, taip pat šiame komunikate, jūrų veiksmų plane ir energetikos pertvarkos iniciatyvoje numatyti veiksmai sudaro sąlygas aktyviau įsitraukti ir investuoti į ateitį. Žuvininkystės ir vandenynų paktas yra kvietimas dirbti išvien, kad būtų padaryti artimiausiu laiku reikalingi BŽP įgyvendinimo patobulinimai ir prasidėtų naujas visų žuvininkystės sektoriaus suinteresuotųjų subjektų diskusijų etapas. Tai kvietimas pakoreguoti politiką, kai to reikia, kad galėtume pasitikti naujus iššūkius bei realijas ir suformuoti abipusį supratimą apie tai, ko siekiame. Jei visi suinteresuotieji subjektai sutelks jėgas ir padarys savo darbą, BŽP padės optimizuoti valdymą ir užtikrins kolektyvinę naudą sprendžiant didėjančias problemas, su kuriomis susiduria žvejyba ir akvakultūra, jūrų ekosistemos ir pakrančių bendruomenės.